

INSTITUT ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

**IZVJEŠTAJ O RADU
ZA 2018. GODINU**

Podgorica, mart 2019. godine

Pravni osnov za izradu dokumenta

Članom 33 stav 1 tačka 5 Statuta Instituta za standardizaciju Crne Gore (Službeni list CG, br. 29/08) predviđeno je da Upravni odbor Instituta razmatra godišnji izvještaj o radu i finansijski izvještaj.

Članom 25 stav 1 tačka 7 Statuta Instituta predviđeno je da Skupština Instituta usvaja godišnji izvještaj o radu i finansijski izvještaj, na predlog Upravnog odbora Instituta.

Godišnji izvještaj o radu Instituta za 2018. godinu sadrži podatke o aktivnostima Instituta u 2018. godini koje se odnose na poslove standardizacije i donošenja standarda, pružanja informacija zainteresovanim stranama, razvoja Instituta, međunarodne i saradnje sa drugim institucijama i dr.

SADRŽAJ

1. Uvod	4
2. Članstvo u Institutu	4
3. Organi Instituta	5
4. Realizovane aktivnosti za 2018. godinu	5
4.1. Poslovi standardizacije, informisanja i distribucije standarda	5
4.2. Informacioni sistem i pružanje informacija	11
4.3. Ljudski resursi	11
4.4. Međunarodna saradnja	12
4.5. Poslovi podrške državnoj upravi	14
4.6. Saradnja sa drugim institucijama	15
4.7. Projekti tehničke pomoći	16
4.8. Rad tehničkih komiteta	16
4.9. Ostalo	17
5. Zaključak	17

1. Uvod

Tokom 2018. godine Institut za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu: Institut) je realizovao niz aktivnosti u cilju ispunjavanja obaveza koje proističu iz Programa rada i plana donošenja crnogorskih standarda za 2018. godinu i Ugovora o izvođenju, koji je zaključen između Vlade Crne Gore (u svojstvu osnivača) i Instituta. Realizacijom ovih aktivnosti ojačani su administrativni kapaciteti u oblasti standardizacije i ostvareni vidni pomaci ka daljem razvoju sistema standardizacije u Crnoj Gori.

Institut je u 2018. godini donio 2.283 crnogorska standarda i srodna dokumenta (MEST). Ostvareni rezultat veći je za 3,8% od planiranog broja (2.200 standarda) koji je predviđen Planom i programom rada Instituta za 2018. godinu. Od ukupnog broja MEST donešenih 2018. godine, više od 4% predstavljaju harmonizovani standardi.

Institut je ažurno i u kontinuitetu pružao informacije zainteresovanim stranama u vezi sa standardizacijom i standardima. Paralelno sa tim, Institut je bio aktivan i na međunarodnom nivou. U saradnji sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država, prvenstveno sa onima iz regiona, započeto je, odnosno realizovano više projekata u oblasti standardizacije.

Intenzivno se saradivalo i sa tijelima državne uprave po raznim pitanjima koja se odnose na oblast standardizacije i primjene standarda. Institut je dao doprinos u realizaciji više nacionalnih strategija/akcionih planova, te donošenjem standarda pružio podršku pri implementaciji tehničkog zakonodavstva, u skladu sa Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

U cilju kontinuirane edukacije, zaposleni u Institutu učestvovali su na više seminara i obuka.

Institut će i u budućem periodu raditi na daljem razvoju nacionalnog sistema standardizacije i donošenju crnogorskih standarda koji su identični sa evropskim i međunarodnim standardima. Kao prioriteta za 2019. godinu, između ostalog, prepoznati su:

- rad na donošenju 2.200 MEST, uključujući i preostali dio eurokodova i pratećih nacionalnih aneksa, shodno utvrđenom Programu i planu rada,
- uvođenje sistema menadžmenta prema ISO 9001 i ISO/IEC 27001,
- unapređenje postojećeg informacionog sistema i obuka zaposlenih,
- usaglašenost sa kriterijumima i podnošenje aplikacije za punopravno članstvo u CEN/CENELEC.

2. Članstvo u Institutu

Radi ostvarivanja interesa u vezi sa crnogorskom standardizacijom, svako privredno društvo, drugo pravno lice ili preduzetnik koji su osnovani po propisima Crne Gore, kao i fizičko lice koje je državljanin Crne Gore, može biti član Instituta. Članstvo u Institutu je dobrovoljno, a prava i obaveze članova bliže su uređeni Pravilnikom o članstvu.

U 2018. godini status člana Instituta imali su:

1. Privredna komora Crne Gore,
2. Građevinski fakultet, UCG,
3. Mašinski fakultet, UCG,
4. Institut „Sigurnost“ d.o.o. Podgorica,
5. ABG Test d.o.o. Podgorica,
6. Tara Aerospace and Defence Products A.D. Mojkovac,
7. Knauf d.o.o. Podgorica,

8. Civil Engineer d.o.o. Podgorica,
9. Montinspekt d.o.o. Podgorica i
10. Milan Vujčić.

3. Organi Instituta

U okviru nadležnosti određenih Statutom, Skupština Instituta je 2018. godine usvojila više akata koja su od opšteg značaja za poslovanje i rad institucije, kao što su:

- Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda za 2019. godinu,
- Izvještaj o radu i Finansijski izvještaj za 2017. godinu.

Shodno Statutu, Upravni odbor Instituta (UO) tokom 2018. godine donio je više značajnih odluka, te dao saglasnosti na predložena dokumenta neophodna za rad Instituta. Kao najznačajnije, UO je:

- razmotrio Izvještaj o radu i Finansijski izvještaj za 2017. godinu i prosljedio Skupštini Instituta na usvajanje;
- Skupštini Instituta uputio predlog za usvajanje Programa rada i plana donošenja crnogorskih standarda, kao i Finansijski plan za 2019. godinu;
- donio Odluku o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Institutu za standardizaciju Crne Gore;
- konstituisao Stručni savjet za standarde (za oblasti standardizacije koje nisu u nadležnosti postojećih stručnih tijela Instituta);
- donio Odluku o visini članarine u Institutu za 2018. godinu;
- dao saglasnost na izmjenju statusa tehničkog komiteta ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima, kao i saglasnost na reviziju Rješenja o formiranju tehničkog komiteta ISME/TK 010: Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine.

4. Realizovane aktivnosti za 2018. godinu

4.1 Poslovi standardizacije, informisanja i distribucije standarda

Rad na donošenju novih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, koji su identični sa odgovarajućim međunarodnim i evropskim standardima, bila je osnovna aktivnost Instituta tokom 2018. godine. Paralelno sa tim, preispitivao se i status važećih, ranije donešenih MEST.

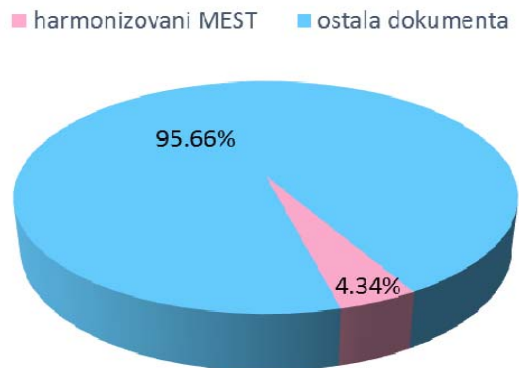
U cilju transparentnog poslovanja, Institut je tokom 2018. godine blagovremeno i ažurno informisao javnost o aktuelnostima i procesima u vezi crnogorske standardizacije. Institut je, takođe, aktivno saradivao sa državnim organima i ostalim subjektima u Crnoj Gori, te je učestvovao u međunarodnoj i evropskoj standardizaciji.

a) Crnogorska standardizacija u brojevima

Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda za 2018. godinu, bilo je predviđeno da se donese 2.200 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Institut je tokom prošle godine donio ukupno 2.283 MEST, odnosno 3,8% više od planiranog broja. Uz to, u decembru 2018. pripremljeno je i objavljeno na javnu raspravu dodatnih 437 nacrtu MEST (ovi dokumenti biće donešeni tokom 1. kvartala 2019. godine).

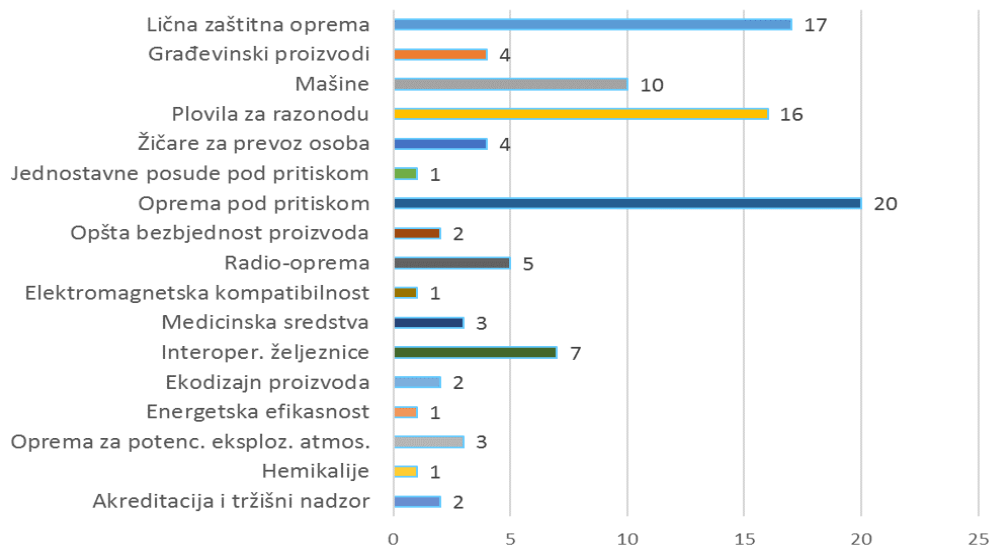
- Harmonizovani crnogorski standardi:

Tokom 2018. godine Institut je donio 99 MEST kojima su preuzeti harmonizovani standardi. U odnosu na ukupan broj crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koji su donešeni prošle godine, 4,34% čine harmonizovani standardi.

Slika 1. Struktura dokumenata donešenih 2018. godine

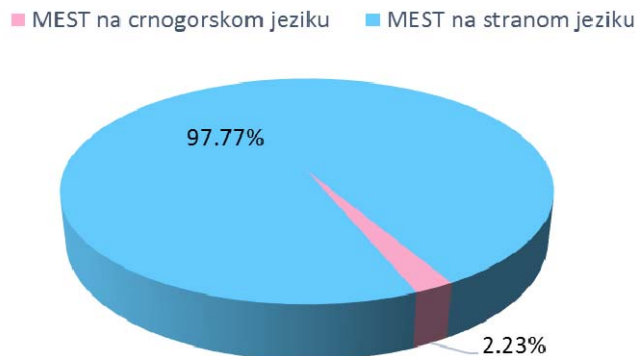
Pregled harmonizovanih standarda po pojedinim direktivama/regulativama dat je na slici 2, uz napomenu da jedan harmonizovani standard može biti povezan sa više direktiva/regulativa.

Slika 2. Harmonizovani MEST po pojedinim direktivama/regulativama

- **Pregled donešenih crnogorskih standarda prema jeziku dokumenta**

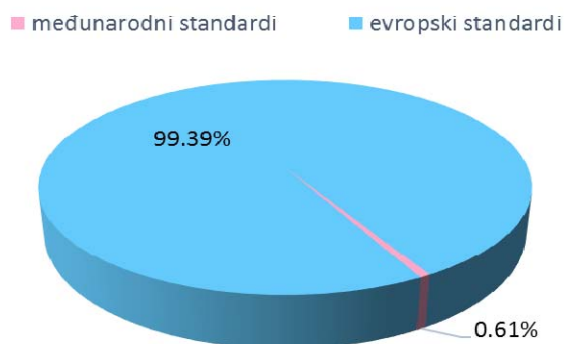
Od ukupnog broja crnogorskih standarda donešenih 2018. godine, 51 MEST objavljen je na crnogorskom jeziku. Preostali standardi donešeni su metodom preštampavanja, pri čemu je kao izvorni dokument uglavnom korišćen dokument na engleskom jeziku (ili u manjem broju slučajeva višejezični dokument).

Slika 3. Struktura MEST prema jeziku dokumenta

- **Pregled donešenih crnogorskih standarda prema nivou izvornog standarda**

Kao izvorni dokumenti koji su služili za izradu crnogorskih standarda tokom 2018. godine koristili su se evropski (CEN, CENELEC, ETSI) i međunarodni standardi (ISO, IEC), uključujući i zajedničke evropske, odnosno međunarodne standarde.

Slika 4. Struktura donešenih MEST prema nivou izvornog standarda

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore i ugovorenim obavezama, prošle godine Institut je donio 19 djelova eurokodova i prateće nacionalne anekse sa nacionalno determinisanim parametrima. Za ova dokumenta bilo je zaduženo stručno tijelo Instituta ISME/TK 002: Eurokodovi. Pomenuti dokumenti objavljeni su na crnogorskom jeziku, a više detalja navedeno je u sljedećoj tabeli:

Tabela 1 – Pregled donešenih eurokodova i pratećih nacionalnih aneksa

R.B.	Referentna oznaka dokumenta	Naslov	Status dokumenta
1.	MEST EN 1991-1-2:2018	Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije - Dio 1-2: Opšta dejstva - Dejstva na konstrukcije izložene požaru	standard
	MEST EN 1991-1-2:2018/NA:2018	Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije - Dio 1-2: Opšta dejstva - Dejstva na konstrukcije izložene požaru - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
2.	MEST EN 1991-1-6:2018	Eurokod 1 - Dejstva na konstrukcije – Dio 1-6: Opšta dejstva – Dejstva tokom izvođenja	standard
	MEST EN 1991-1-6:2018/NA:2018	Eurokod 1 - Dejstva na konstrukcije – Dio 1-6: Opšta dejstva – Dejstva tokom izvođenja - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
3.	MEST EN 1991-1-7:2018	Eurokod 1 - Dejstva na konstrukcije - Dio 1-7: Opšta dejstva - Incidentna dejstva	standard
	MEST EN 1991-1-7:2018/NA:2018	Eurokod 1 - Dejstva na konstrukcije - Dio 1-7: Opšta dejstva - Incidentna dejstva - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
4.	MEST EN 1991-2:2018	Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije - Dio 2: Saobraćajno opterećenje na mostovima	standard
	MEST EN 1991-2:2018/NA:2018	Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije - Dio 2: Saobraćajno opterećenje na mostovima - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
5.	MEST EN 1992-1-2:2018	Eurokod 2 - Projektovanje betonskih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara	standard
	MEST EN 1992-1-2:2018/NA:2018	Eurokod 2 - Projektovanje betonskih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
6.	MEST EN 1992-2:2018	Eurokod 2: Projektovanje betonskih konstrukcija - Betonski mostovi - Pravila projektovanja i izrada detalja	standard
	MEST EN 1992-2:2018/NA:2018	Eurokod 2: Projektovanje betonskih konstrukcija - Betonski mostovi - Pravila projektovanja i izrada detalja - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
7.	MEST EN 1993-1-1:2018	Eurokod 3 – Projektovanje čeličnih konstrukcija – Dio 1-1: Opšta pravila i pravila za zgrade	standard
	MEST EN 1993-1-1:2018/NA:2018	Eurokod 3 – Projektovanje čeličnih konstrukcija – Dio 1-1: Opšta pravila i pravila za zgrade - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
8.	MEST EN 1993-1-10:2018	Eurokod 3 - Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-10: Žilavost materijala i svojstva po debljini	standard
	MEST EN 1993-1-10:2018/NA:2018	Eurokod 3 - Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-10: Žilavost materijala i svojstva po debljini - Nacionalni aneks	nacionalni prilog

9.	MEST EN 1993-1-2:2018	Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara	standard
	MEST EN 1993-1-2:2018/NA:2018	Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
10.	MEST EN 1993-1-8:2018	Eurokod 3 – Projektovanje čeličnih konstrukcija – Dio 1-8: Projektovanje veza	standard
	MEST EN 1993-1-8:2018/NA:2018	Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija – Dio 1-8: Projektovanje veza – Nacionalni aneks	nacionalni prilog
11.	MEST EN 1993-1-9:2018	Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-9: Zamor	standard
	MEST EN 1993-1-9:2018/NA:2018	Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-9: Zamor - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
12.	MEST EN 1993-2:2018	Eurokod 3 - Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 2: Čelični mostovi	standard
	MEST EN 1993-2:2018/NA:2018	Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 2: Čelični mostovi - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
13.	MEST EN 1994-1-1:2018	Eurokod 4: Projektovanje spregnutih konstrukcija od čelika i betona - Dio 1-1: Opšta pravila i pravila za zgrade	standard
	MEST EN 1994-1-1:2018/NA:2018	Eurokod 4: Projektovanje spregnutih konstrukcija od čelika i betona - Dio 1-1: Opšta pravila i pravila za zgrade - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
14.	MEST EN 1994-1-2:2018	Eurokod 4: Projektovanje spregnutih konstrukcija od čelika i betona – Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara	standard
	MEST EN 1994-1-2:2018/NA:2018	Eurokod 4: Projektovanje spregnutih konstrukcija od čelika i betona - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
15.	MEST EN 1995-1-1:2018	Eurokod 5 - Projektovanje drvenih konstrukcija - Dio 1-1: Opšte - Opšta pravila i pravila za zgrade	standard
	MEST EN 1995-1-1:2018/NA:2018	Eurokod 5: Projektovanje drvenih konstrukcija – Dio 1-1: Opšte – Opšta pravila i pravila za zgrade – Nacionalni aneks	nacionalni prilog
16.	MEST EN 1996-1-2:2018	Eurokod 6 - Projektovanje zidanih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara	standard
	MEST EN 1996-1-2:2018/NA:2018	Eurokod 6 - Projektovanje zidanih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Nacionalni aneks	nacionalni prilog

17.	MEST EN 1996-2:2018	Eurokod 6 - Projektovanje zidanih konstrukcija - Dio 2: Razmatranja tokom projektovanja, izbor materijala i izvođenje zidanih konstrukcija	standard
	MEST EN 1996-2:2018/NA:2018	Eurokod 6 - Projektovanje zidanih konstrukcija - Dio 2: Razmatranja tokom projektovanja, izbor materijala i izvođenje zidanih konstrukcija - Nacionalni aneks	nacionalni prilog
18.	MEST EN 1997-2:2018	Eurokod 7 - Geotehničko projektovanje - Dio 2: Istraživanje i ispitivanje građevinskog tla	standard
	MEST EN 1997-2:2018/NA:2018	Eurokod 7: Geotehničko projektovanje – Dio 2: Istraživanje i ispitivanje građevinskog tla – Nacionalni aneks	nacionalni prilog
19.	MEST EN 1998-2:2018	Eurokod 8: Projektovanje seizmički otpornih konstrukcija - Dio 2: Mostovi	standard
	MEST EN 1998-2:2018/NA:2018	Eurokod 8: Projektovanje seizmički otpornih konstrukcija - Dio 2: Mostovi - Nacionalni aneks	nacionalni prilog

b) informisanje javnosti o crnogorskim standardima

Putem internet portala Instituta, prezentacija na okruglim stolovima i konferencijama, ali i na druge načine, javnost je u kontinuitetu informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda, kao i o donesenim crnogorskim standardima. Institut je obavještavao javnost i o aktuelnim tokovima u oblasti nacionalne, evropske i međunarodne standardizacije.

Poštujući propisani period trajanja javne rasprave (60 dana), a u skladu sa Planom i programom donošenja crnogorskih standarda, u 2018. godini objavljeno je ukupno 11 javnih rasprava i to:

- br. 1/2018 – 29. januara,
- br. 2/2018 – 12. marta,
- br. 3/2018 – 25. aprila,
- br. 4/2018 – 14. maja,
- br. 5/2018 – 16. maja,
- br. 6/2018 – 18. juna,
- br. 7/2018 – 22. juna,
- br. 8/2018 – 27. jula,
- br. 9/2018 – 1. oktobra,
- br. 10/2018 – 30. oktobra,
- br. 11/2018 – 26. decembra.

Tokom javnih rasprava Institut nije dobio bitnije komentare i sugestije koji bi mogli dovesti do obustavljanja ili odlaganja donošenja nekog crnogorskog standarda.

U 1. kvartalu 2018. godine donešeno je 515 MEST za koje je javna rasprava počela krajem 2017. godine.

U cilju informisanja javnosti o donesenim crnogorskim standardima i srodnim dokumentima, na internet portalu Instituta (www.isme.me) objavljivane su informacije o novim MEST. Shodno Zakonu o standardizaciji, informacije o donesenim crnogorskim standardima i srodnim

dokumentima, u formi rješenja sa nazivima standarda i njihovim referentnim oznakama, objavljene su i u Službenom listu Crne Gore i to:

- Sl. list CG br. 3/18 od 19.1.2018.
- Sl. list CG br. 15/18 od 9.3.2018.
- Sl. list CG br. 35/18 od 29.5.2018.
- Sl. list CG br. 49/18 od 17.7.2018.
- Sl. list CG br. 50/18 od 20.7.2018.
- Sl. list CG br. 59/18 od 30.8.2018.
- Sl. list CG br. 62/18 od 21.9.2018.
- Sl. list CG br. 77/18 od 30.11.2018.
- Sl. list CG br. 81/18 od 7.12.2018.

c) prodaja standarda

Tokom 2018. godine prodato je 672 standarda i srodnih dokumenata. Integrisane marketing aktivnosti, kao i promocije na okruglim stolovima i konferencijama, rezultirale su tim da je ostvarena prodaja standarda veća za 40,3% u odnosu na 2017. godinu.

Najznačajniji kupci standarda bili su: Centar za ekotoksikološka ispitivanja, Institut "Sigurnost", Institut za transport, Tržišna inspekcija, Specijalistička veterinarska laboratorija, Građevinski fakultet, Zavod za metrologiju Crne Gore, ABG Test, Elektroprivreda Crne Gore, Crnogorski institut za sertifikaciju i kvalitet i dr.

4.2 Informacioni sistem i pružanje informacija

Tokom 2018. godine Institut je u kontinuitetu pružao informacije u vezi sa standardima i standardizacijom. Procjenjuje se da je tokom prošle godine odgovoreno na više od 600 upita koji su pristigli putem telefona, e-maila, telefaksa ili koji su ostvareni direktnom komunikacijom sa zainteresovanim stranama u prostorijama Instituta.

Na sajtu Instituta dostupne su relevantne informacije i aktuelnosti iz oblasti kako nacionalne, tako i evropske i međunarodne standardizacije. Putem e-baze (kataloga), korisnici *online* mogu pretraživati MEST po raznim parametrima: referentnoj oznaci, međunarodnoj klasifikaciji standarda (ICS), naslovu, ključnoj riječi, tehničkom komitetu i/ili direktivi. Uz to, u Institutu je dostupna i baza standarda koji su postojali na nivou bivše državne zajednice Srbija i Crna Gora (JUS i SCS standardi).

4.3 Ljudski resursi

Shodno zaključcima Vlade Crne Gore i Planu optimizacije javne uprave 2018-2020, Upravni odbor Instituta usvojio je Odluku o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Institutu za standardizaciju Crne Gore sa prečišćenim tekstom Pravilnika o UoiS. Ovom Odlukom ukinuta su tri radna mjesta iz sektora opštih poslova.

Na kraju 2018. godine kolektiv Instituta činilo je 17 zaposlenih, od kojih 15 sa VSS i 2 izvršioca sa SSS.

U cilju kontinuirane edukacije, zaposleni u Institutu bili su uključeni u odgovarajuće programe obuke. Riječ je o:

- Radionici: Značaj mjerenja temperature u proizvodnji, transportu i skladištenju lijekova i medicinskih sredstava;
- Seminaru: Tehnike procjene rizika u skladu sa EN 31010:2010;
- Seminaru: Izmjene nove verzije ISO/IEC 17025:2017 koje su ključne za implementaciju i usaglašavanje sa zahtjevima standarda;
- Regionalnoj ISO radionici u vezi upravljanja projektima i programima razvoja nacionalnih standarda, koja je u saradnji Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO) i Instituta za standardizaciju Moldavije (ISM), održana u Kišinjevu, Moldavija;
- Seminaru: primjena Uredbe za promet drveta i proizvoda od drveta;
- Treningu: Sprovođenje IPA II programa koji se implementira kroz indirektno upravljanje, koji je organizovala Delegacija EU u CG;
- Regionalnoj ISO radionici „Standardi kao podrška javnim politikama“, koja je u saradnji ISO i Komiteta za tehničke propise i metrologiju Republike Kazahstan (KAZMEMST), održana u Astani, Kazahstan;
- Regionalnoj ISO radionici u vezi izrade Nacionalne strategije razvoja standardizacije, koja je u saradnji ISO i Centra za standardizaciju i metrologiju Republike Kirgistan (KYRGYZST), održana u Biškeku, Kirgistan;
- *Codex Alimentarius* regionalnoj radionici o elektronskim web-alatima, koja je u saradnji Codex Sekretarijata i Codex Kancelarije Republike Kazahstan, održana u Almatiju, Kazahstan.

Zaposleni u Sektoru za standarde u kontinuitetu organizuju edukaciju kako članova tehničkih komiteta, tako i predsjednika TK.

Efikasno izvršavanje specifičnih stručnih poslova standardizacije iziskuje kontinuiranu edukaciju. Stoga Institut nastoji da, shodno Planu i programu rada i u skladu sa mogućnostima, određena finansijska sredstva usmjerava na dalji profesionalni razvoj i stručnu edukaciju svojih kadrova.

4.4 Međunarodna saradnja

Za jačanje i dalji razvoj nacionalne standardizacije od izuzetnog je značaja saradnja kako sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, tako i sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država.

a) Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

Institut je, u svojstvu pridruženog člana ISO, pratio rad komiteta ISO koji definišu politike standardizacije, kao i rad tehničkih komiteta ISO. Kao priznanje za višegodišnje dobre rezultate i uspješnu saradnju sa ISO, Institutu je omogućeno da u svojstvu punopravnog člana učestvuje u radu četiri stručna tijela ISO te da ima pravo odlučivanja (glasanja).

Delegacija Instituta prisustvovala je 41. zasijedanju Generalne skupštine ISO koje je održano u Ženevi, Švajcarska, 24-28. septembra 2018. godine. Domaćin zasijedanja bio je ISO, a u okviru Generalne skupštine održana je i 52. sjednica ISO Komiteta za zemlje u razvoju (DEVCO).

Na Generalnoj skupštini ISO istaknuo je da međunarodni standardi pružaju platformu za inovacije, te da su ključni alat za rješavanje izazova navedenih u Agendi za razvoj 2030 Ujedinjenih nacija, kao i njenih 17 Ciljeva održivog razvoja. Tokom zasijedanja ISO DEVCO održano je nekoliko radionica na kojima je diskutovano o: uključivanju zainteresovanih strana (sa fokusom na MSP), standardima i javnim nabavkama, kao i o uključivanju standardizacije u nastavne planove i programe za visoko obrazovanje.

b) Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

Članstvom u IEC, Institut je stekao mogućnost aktivnog učešća u radu stručnih tijela ove organizacije, kao i pravo pristupa cjelokupnoj bazi standarda i srodnih dokumenata IEC. U skladu sa nacionalnim interesima, Institut je određene međunarodne standarde iz oblasti elektrotehnike preuzeo kao nacionalne.

U periodu 22-26. oktobra 2018. godine, u Busanu, Južna Koreja, održana je 82. Generalna skupština IEC. Zbog nedostatka finansijskih sredstava, delegacija Instituta nije prisustvovala ovom važnom godišnjem zasijedanju.

c) Evropske organizacije za standardizaciju (CEN/CENELEC)

Institut je pridruženi član (*Affiliate member*) CEN/CENELEC i u kontinuitetu prati rad stručnih tijela ovih evropskih organizacija za standardizaciju. Između ostalog, to podrazumijeva delegiranje i aktivno učešće predstavnika Crne Gore u cilju iznošenja i zastupanja nacionalnih stavova u postupku donošenja evropskih standarda. Daljim razvojem Instituta i njegovih stručnih tijela, a shodno interesima crnogorske privrede i društva, postepeno će se preispitivati stručna tijela CEN/CENELEC čiji će se rad pratiti.

U periodu 20-21. juna 2018. godine održano je 14. Zajedničko zasijedanje generalnih skupština Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN) i Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC). Zasijedanje je održano na Bledu, Slovenija, a domaćin je bio Institut za standardizaciju Slovenije (SIST). Pomenutom zasijedanju prisustvovala je i delegacija Instituta.

Na zajedničkom zasijedanju CEN/CENELEC predstavljeni su izvještaji i diskutovano se o ključnim strateškim, političkim i tehničkim pitanjima u vezi evropske standardizacije. Posebna pažnja posvećena je inovacijama, u cilju veće zastupljenosti standardizacije na području tehnoloških inovacija, kao i pružanja snažnije podrške naučnoj, istraživačkoj i inovativnoj zajednici.

d) Evropski institut za telekomunikacione standarde (ETSI)

Od 2014. godine, kada je Institut postao nacionalno tijelo za standarde u zemljama članicama ETSI, Institutu je omogućeno aktivno učešće u radu stručnih tijela ETSI, kao i pravo pristupa njihovoj bazi standarda i srodnih dokumenata.

U skladu sa nacionalnim prioritetima, tokom 2018. godine Institut je određene ETSI standarde preuzeo kao crnogorske.

e) Saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država

U organizaciji Instituta za standardizaciju Bugarske (BDS), sredinom maja 2018. godine, u Sofiji, Bugarska, održana je VII Balkanska konferencija o standardizaciji. Na konferenciji su učestvovali predstavnici nacionalnih tijela za standardizaciju iz: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Makedonije, Moldavije, Rumunije, Slovenije, Srbije i Turske, predstavnik CEN/CENELEC, kao i Kosova u svojstvu posmatrača. Na konferenciji je diskutovano o pravilima, procedurama, smjernicama i dokumentima sistema upravljanja kvalitetom, kao i o samoocjenjivanju i sertifikaciji prema standardu EN ISO 9001.

Tokom konferencije upriličena je svečanost na kojoj je Institut potpisao Sporazum o saradnji sa Institutom za standardizaciju Bugarske. U cilju poboljšanja uslova za razvoj ekonomskih i trgovinskih odnosa između Crne Gore i Republike Bugarske, ovaj Sporazum podići će nivo saradnje i komunikacije između dva tijela za standardizaciju. Shodno zajedničkim interesima, kroz razmjenu informacija i koordinirane aktivnosti, stvoriće se osnova za realizaciju zajedničkih planova u cilju daljeg razvoja ISME i BDS.

Na konferenciji je dogovoreno da će domaćin VIII Balkanske konferencije o standardizaciji po drugi put biti Institut za standardizaciju Crne Gore, a konferencija će se održati krajem septembra 2019. godine.

U cilju promocije standardizacije i koristi od primjene standarda, Institut je tokom 2018. godine, u saradnji sa Institutom za standardizaciju Srbije (ISS), održao sljedeća tri seminara:

1. Izmjene i tumačenje zahtjeva novog izdanja ISO/IEC 17025 – preporuke za primjenu (u partnerstvu sa Privrednom komorom Crne Gore);
2. ISO 45001 – izmjene u odnosu na OHSAS 18001 i tumačenje novih zahtjeva;
3. Osnove menadžmenta bezbjednošću informacija prema zahtjevima standarda ISO/IEC 27001 (u partnerstvu sa Građevinskim fakultetom, UCG).

Seminarima je prisustvovalo više od 90 učesnika, predstavnika državnih organa, lokalne samouprave, privatnog sektora i drugih organizacija, a učesnici su seminare ocijenili visokom ocjenom i iskazali visok stepen zadovoljstva.

U saradnji nacionalnih tijela za standardizaciju Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, sredinom novembra 2018. godine konstituisana je Ad hoc grupa za pripremu nacionalnog dodatka za nadzemne vodove. Ad hoc grupa je osnovana u cilju pripreme nacionalnog normativnog aspekta za standard EN 50341-2-XX, Nadzemni električni vodovi naizmjenične struje iznad 1 kV - Dio 2: Nacionalni normativni aspekti za XXXX. Članovi Ad hoc grupe su predstavnici zainteresovanih strana za predmetnu oblast iz Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Planirano je da se nacionalni dodatak na nivou instituta za standardizaciju Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore donese do kraja 2019. godine.

Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut ima sa institutima iz Njemačke (DIN), Velike Britanije (BSI), Francuske (AFNOR), kao i sa *ASTM International*. Ova ugovorna saradnja omogućava zainteresovanim stranama da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, francuskih, odnosno ASTM standarda i da preko Instituta izvrše njihovu nabavku.

f) Komisija *Codex Alimentarius*

Komisija *Codex Alimentarius* (CAC) zadužena je za donošenje standarda i drugih dokumenata (uputstava, pravila dobre prakse itd.) iz oblasti hrane radi zaštite zdravlja potrošača i olakšavanja međunarodne trgovine hranom. Institut je u kontinuitetu pratio rad CAC i izvršavao obaveze nacionalne kontaktne tačke.

4.5 Poslovi podrške državnoj upravi

Tokom 2018. godine Institut je intenzivno saradivao sa organima državne uprave, pružajući konstantnu podršku iz domena standardizacije. Na taj način je olakšan i ubrzan proces usklađivanja nacionalnog tehničkog zakonodavstva sa evropskom pravnom tekovinom.

Predstavnici Instituta aktivno su učestvovali u radu: Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, Radne grupe za poglavlje 1, Radne grupe za izradu Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP) u Crnoj Gori 2018-2022. godine, kao i u drugim radnim grupama koje su osnovala tijela državne uprave.

U 2. kvartalu 2018. godine Institut je uputio dopis ministarstvima i tijelima državne uprave, tražeći od njih da dostave Institutu spiskove standarda koji su im potrebni kao podrška u postupku pripreme zakonodavstva iz njihove nadležnosti. Svi zahtjevi koji su dostavljeni u predviđenom roku uključeni su u Program i plan rada Instituta za 2019. godinu.

Institut je dostavljao mišljenja na više radnih dokumenata koja su pripremala tijela državne uprave. Posebno intenzivna saradnja bila je sa Ministarstvom ekonomije, koje je nadležni državni organ za oblast infrastrukture kvaliteta, a aktivno se saradivalo i sa ministarstvima održivog razvoja i turizma, odnosno javne uprave, te sa drugim tijelima državne uprave. Donošenjem standarda i srodnih dokumenata, te kroz razmjenu informacija, Institut je pružio podršku u vezi sa:

- izradom Pravilnika u vezi kvaliteta rada u obrazovno-vaspitnim ustanovama,
- sprovođenjem Akta o malim preduzećima (koji se tiče Dimenzije 7 – Tehnička regulativa i standardi za MSP),
- pripremom Pravilnika o metodama ispitivanja opasnih svojstava otpada i Pravilnika o graničnim vrijednostima buke, načinu mjerenja buke unutar i van ugostiteljskih objekata i načinu upotrebe i uslovima koje moraju da ispunjavaju limitatori jačine zvuka,
- pripremom predloga Zakona o kozmetičkim proizvodima,
- izradom Akcionog plana Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća,
- pripremom predloga Pravilnika o okviru za interoperabilnost sistema elektronske identifikacije i Pravilnika o sadržini i načinu vođenja evidencije davalaca usluge sertifikovanja i registra kvalifikovanih davalaca usluga sertifikovanja,
- predlogom Pravilnika za radio opremu i dr.

Organima državne uprave kontinuirano su pružane informacije iz oblasti standardizacije. Procjenjuje se da je tokom 2018. godine Institut blagovremeno odgovorio na više od 320 zahtjeva i upita koji su podnijeli organi državne uprave, bilo formalnim ili neformalnim putem.

4.6 Saradnja sa drugim institucijama

Sredinom februara 2018. godine, Institut je potpisao Sporazum o saradnji sa Upravom za javne nabavke Crne Gore. Dijeleći zajedničke vrijednosti i ciljeve, saradnja će biti usmjerena na unapređenje privrednog ambijenta, znanja i vještina u poslovnom svijetu, kao i na promociju ekonomske saradnje među privrednim i drugim subjektima.

Shodno potpisanom Sporazumu, Institut je u saradnji sa Upravom za javne nabavke Crne Gore, krajem juna 2018. godine, održao okrugli sto na temu "Održive nabavke – uloga standarda u postizanju održivog razvoja". Cilj okruglog stola je bio da se crnogorskoj javnosti i zainteresovanim stranama predstavi MEST ISO 20400 Održive nabavke - Smjernice. U pitanju je crnogorski standard koji definiše principe održive nabavke, uključujući odgovornost, transparentnost, poštovanje ljudskih prava i etičko ponašanje i naglašava ključne faktore kao što su upravljanje rizikom i određivanje prioriteta. MEST ISO 20400 je usmjeren ka organizacijama svih veličina u javnom i privatnom sektoru, primjenjuje se na skoro svaku odluku o nabavci i predstavlja korisno sredstvo za jačanje produktivnosti, optimizaciju troškova i podsticanje inovacija na tržištu.

U saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore (PKCG), predstavnici Instituta učestvovali su na Sajmu turizma, hrane i ekologije, koji je održan krajem marta 2018. godine u Budvi. Učesnicima sajma dostavljeni su odgovarajući promotivni materijali, a predstavnicima mikro, malih i srednjih preduzeća ukazano je na značaj korišćenja standarda u praksi.

Predstavnici Instituta učestvovali su i na sjednicama Odbora za turizam, Koordinacionog odbora za zdravstveni turizam, Odbora Udruženja malih i srednjih preduzeća i preduzetnika PKCG, kao i Koordinacionog odbora za kvalitet Privredne komore Crne Gore.

4.7 Projekti tehničke pomoći

U okviru regionalnog projekta “Infrastruktura kvaliteta na Zapadnom Balkanu”, početkom novembra 2018. godine, u Skoplju, Sjeverna Makedonija, održan je seminar u vezi trgovine građevinskim proizvodima i alata za identifikaciju/otklanjanje prepreka u trgovini. Pored predstavnika Instituta, crnogorsku delegaciju činili su i predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma.

Institut je aktivno radio na pripremi dokumentacije u vezi projekta “IPA 2014 *Alignment and Implementation of the EU Internal Market acquis*”. Realizacijom ovog projekta (u dijelu koji se odnosi na oblast standardizacije) poboljšaće se postojeći uslovi za rad Instituta, unaprijediće se informacioni sistem, te će se stvoriti uslovi za uvođenje sistema menadžmenta prema ISO 9001 i ISO/IEC 27001.

4.8 Rad tehničkih komiteta

Krajem prošle godine Institut je imao ukupno 17 tehničkih komiteta od kojih je 16 aktivnih i jedan u statusu mirovanja (ISME/TK 016: Kodifikacija jezika). Tokom 2018. godine održana je 41 sjednica stručnih tijela Instituta, a tehnički komiteti donijeli su ukupno 418 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

Tabela 2 – Pregled broja korespondentnih stručnih tijela čiji se rad prati

<i>Oznaka TK</i>	<i>Naziv TK</i>	<i>Broj korespondentnih evropskih stručnih tijela</i>	<i>Broj korespondentnih međunarodnih stručnih tijela</i>
ISME/TK 001	Nafta i naftni derivati	3	1
ISME/TK 002	Eurokodovi	1	/
ISME/TK 003	Prehrambeni proizvodi	7	7
ISME/TK E 004	Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost	14	2
ISME/TK 005	Upravljanje ljudskim resursima	/	1
ISME/TK E 006	Elektroenergetika	10	/
ISME/TK 007	Društvena odgovornost	/	1
ISME/TK 008	Oprema pod pritiskom	21	5
ISME/TK 009	Građevinski proizvodi	15	6
ISME/TK 010	Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine	15	13
ISME/TK 011	Turizam i srodne usluge	5	15
ISME/TK 012	Sredstva i uređaji za skladištenje i transport	11	5
ISME/TK E 013	Informacione tehnologije	7	6
ISME/TK 014	Tehnologija zaštite zdravlja	23	15
ISME/TK 015	Drvo i proizvodi od drveta	7	7
ISME/TK 016	<i>Kodifikacija jezika (u mirovanju)</i>	1	/
ISME/TK 017	Kvalitet rada u vaspitno-obrazovnim ustanovama	/	2
UKUPNO		140	86

Kao priznanje za višegodišnje dobre rezultate i uspješnu saradnju, ISO je Institutu omogućio da u svojstvu punopravnog člana učestvuje u radu četiri stručna tijela ISO te da ima pravo odlučivanja (glasanja) preko sljedećih tehničkih komiteta:

1. ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati,
2. ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi,
3. ISME/TK E 004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost i
4. ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge.

Tokom 2018. godine nacionalni tehnički komiteti dostavili su više nacionalnih stavova kako bi se sproveo postupak glasanja preko platforme "*ISO Global Directory*".

4.9 Ostalo

Predstavnik Instituta učestvovao je na konferenciji "Nedelja kvaliteta 2018", koju su početkom marta prošle godine organizovali Fondacija za kulturu kvaliteta i izvrsnost u saradnji sa Privrednom komorom Srbije i uz podršku Ministarstva privrede Srbije. Konferencija je održana u Beogradu, Srbija.

5. Zaključak

Prioritet Instituta je punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju CEN/CENELEC, čime će se dati doprinos procesu evropskih i međunarodnih integracija Crne Gore. Punopravno članstvo u pomenutim organizacijama otvara nove mogućnosti za crnogorsku privredu, a odnose se na aktivno učešće u procesu donošenja evropskih standarda kao i na donošenje odluka u dijelu njihovog usvajanja shodno interesima crnogorske privrede i društva uopšte.

Prema zvaničnoj informaciji evropskih organizacija za standardizaciju (*CEN and CENELEC national implementations DOP 2018-12-31*), na nacionalnom nivou donešeno je oko 75% od ukupnog broja evropskih standarda i srodnih dokumenata. Takođe, usvojeno je i oko 92% od ukupnog broja harmonizovanih standarda, što daje dobru osnovu za izradu tehničkih propisa.

Kako bi Institut u planiranom roku aplicirao za punopravno članstvo u CEN/CENELEC neophodno je zaposliti potreban broj lica za obavljanje poslova standardizacije. U cilju podrške rada tehničkih komiteta potrebno je obezbijediti odgovarajući prostor i tehničke uslove, automatizovan i operativan sistem upravljanja projektima i dokumentima, kao i informacioni sistem (IS) koji je kompatibilan sa IS CEN/CENELEC.

Tokom prošle godine uspješno su realizovane aktivnosti koje su bile predviđene Planom i programom rada Instituta za 2018. godinu.